

Війни, землетруси, транспортні й виробничі аварії – це все причини, через які будь-хто може стати людиною з інвалідністю в будь-який момент свого життя. Знаючи, що інвалідність може спіткати кожного з нас, ми повинні створювати інклюзивні робочі місця та організовувати робочий процес, щоб кожен мав рівні можливості для повноцінної участі. Як роботодавці і громадяни, ми повинні стати прикладом зі створення інклюзивного робочого середовища.

Олексій Мірошніченко

Президент Конфедерації роботодавців України

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ	
1.1. Економічна сутність основних засобів та порядок їх оцінки	5
2.2. Специфіка працевлаштування осіб з інвалідністю на посаді бухгалтера з обліку основних засобів на підприємстві	13
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ ЕКОНОМЧНОГО АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	17
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	24
ВИСНОВКИ	29
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

Актуальність наукового дослідження. За даними 2023 року кожна п'ята особа з інвалідністю працевлаштована, в той час, як в ЄС цей показник у два рази вищий. Так близько половини осіб з інвалідністю забезпечені роботою. Однак реалії сьогодення змінюють уявлення про працевлаштування осіб з інвалідністю через розширення можливостей додаткового обладнання робочого місця, віддаленого робочого місця, зростання кількості проектів та грантових програм для ветеранів та осіб з інвалідністю, метою якого виступає допомога у самозайнятості або створення додаткових робочих місць.

Метою дослідження виступає вивчення специфіки працевлаштування осіб з інвалідністю на посаді бухгалтера з обліку основних засобів та окреслення напрямків покращення теоретичних та практичних засад обліку, аналізу операцій з основними засобами на прикладі ТОВ «Дженерм Україна». Мета роботи відповідає тематиці XXII Конкурсу наукових робіт здобувачів освіти за тематикою XXIV Міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи, кращі практики».

Аналіз літературних джерел. Дослідження проблематики працевлаштування осіб з інвалідністю є гострим питанням для більшості громад України, незважаючи на ґрунтовне теоретичне та нормативне регулювання, практична реалізація прав осіб з інвалідністю залишається на низькому рівні. Однак з кожним роком зростає кількість реалізованих проектів з адаптації осіб з інвалідністю, отримання освіти чи перекваліфікації, відкриття власної справи.

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів щодо організації, методики обліку, аналізу свідчить про можливість окреслення ряду причин, що негативно впливають на підвищення ефективності використання основних засобів на досліджуваному підприємстві ТОВ «Дженерм Україна».

Ключові з них: відмінні підходи у трактуванні економічної сутності основних засобів, а також окремих видів класифікації основних засобів, неузгодженість методики відображення амортизації основних засобів для цілей бухгалтерського та податкового обліку, відсутність сталої визначеності складу основних засобів та ін.

Значний вклад у дослідження проблем обліку, аналізу та аудиту основних засобів внесли такі відомі вчені-економісти як: М.І. Скрипник, В.В. Сопко, М.Т. Білуха, В.П. Завгородній, В.Г. Андрійчук, М.І. Бондарь, Л.В. Гуцаленко, О.А. Петрик, Л.С. Стригуля, О.Ф. Андросова, К.А. Калугіна, А. П. Макаренко, М. В. Шама та інші вчені. Не применшуючи результати попередніх досліджень, актуальним є продовження окресленої теми наукової роботи.

Методи та методика наукового дослідження. Методологічну основу проведеного дослідження складає системний підхід, діалектичний метод пізнання, логічний та структурно-функціональний методи. Для проведення аналізу операцій з основними засобами на підприємстві використано методи аналізу і синтезу, коефіцієнтний метод, порівняння, наукової абстракції, вибіркового обстеження та групування, індукції та дедукції, та інші прийоми економіко-статистичного дослідження.

Особистий внесок автора у розв'язанні поставленого завдання. За результатами дослідження розроблено рекомендації в напрямку удосконалення обліку, аналізу операцій з основними засобами на ТОВ «Дженерм Україна». Запропоновано методику економічного аналізу операції з основними засобами ТОВ «Дженерм Україна», що позитивно вплинуло на процес управління підприємством.

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

1.1. Економічна сутність основних засобів та порядок їх оцінки

Основні засоби повинні забезпечити належні матеріальні умови для здійснення господарської діяльності підприємства, зберігання необхідного обсягу виробничих запасів, проведення транспортних, розвантажувально-навантажувальних, фасувальних та інших підготовчих операцій, пов'язаних з отриманням та реалізацією продукції, наданням послуг, організацією праці та відпочинку робітникам підприємства, підвищенням продуктивності їхньої праці та ефективності господарювання всього підприємства. Рішенню цих завдань сприяє цілеспрямована робота з формування обсягу та складу основних засобів, створення режиму та умов їх експлуатації, підтримки у робочому стані та вибору політики амортизації.

Відповідно, основні засоби - це найважливіший елемент продуктивних сил, який допомагає процесу виробництва, а також розподілу, обміну та споживанню ресурсів. Водночас слід відзначити, що сучасні визначення основних засобів не є однозначними.

З економічної точки зору під терміном «основні засоби» розуміють матеріальні засоби, що використовуються у діяльності підприємства впродовж періоду, який перевищує 365 календарних днів від дати їх вводу до експлуатації і вартість яких поступово зменшується у зв'язку із їх фізичним або моральним зносом.

Характерними особливостями основних засобів є:

- використання в натуральному вигляді впродовж тривалого часу (не менше року);
- схильність до зносу, який виявляється у поступовій втраті можливої подальшої експлуатації у зв'язку зі старінням, закінченням резерву потужності (матеріальний знос) або втратою доцільності подальшої

експлуатації у зв'язку з виникненням основних засобів, що мають якісніші характеристики (моральний знос); специфічний характер кругообігу та відшкодування вартості – через механізм поступової амортизації з віднесенням амортизаційних відрахувань на поточні витрати підприємства, і відповідно, вартість товарів (робіт, послуг).

Основні засоби підприємства відіграють значну роль в фінансово-господарській діяльності, забезпечують ефективність безперебійної роботи кожного підприємства. Проте питання залучення основних засобів носить як позитивний, так і негативний характер, адже потребує значних фінансових вкладень. Своєчасному відновленню основних засобів можуть запобігати такі чинники: недостатність обсягів грошових коштів, залежить від фінансових можливостей та низької ефективності діяльності за попередній період; висока вартість основних засобів у порівнянні з іншими активами, тощо. Зазначене дозволяє дійти висновку, що кожному підприємству необхідно зважено підходити до процесу управління ефективністю використання основних засобів у фінансово-господарській діяльності.

Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів. Об'єкт основних засобів являє собою закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього або окремий конструктивно відокремлений предмет, що призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс з'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, внаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки у складі комплексу, а не самостійно.

Згідно з п. 4 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» основні засоби підприємства – це матеріальні активи які підприємство утримує з метою використання їх у виробничому процесі або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний

строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за один рік) [43].

Подібний підхід до трактування цього поняття прослідковується у МСБО 16 «Основні засоби»: це матеріальні активи, якими підприємство володіє для їх

використання в процесі виробництва, постачання товарів, здійснення послуг, надання в оренду, або для цілей управління й які, як передбачається, будуть використовуватися протягом більш одного звітного періоду.

Податковий кодекс України має наступне визначення основних засобів: Основні засоби – це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (окрім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних та архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 грн., невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

Отже, слід відмітити, що нормативно-правові акти різняться в трактуваннях поняття «основні засоби».

В додатку А наведено порівняльну характеристику податкового та бухгалтерського підходів щодо визнання основних засобів.

Як показують дані додатку А, такі ознаки основних засобів, як матеріальність та строк корисного використання, в бухгалтерському та податковому законодавстві є повністю тотожними. Водночас доцільно звернути увагу що за іншими ознаками податковий і бухгалтерський підходи мають суттєві відмінності.

Проблема визнання основних засобів дуже тісно пов'язана з поняттям

їх оцінки, оскільки застосування принципу єдності та реальності оцінювання основних засобів – це визначальний фактор організації обліку на кожному підприємстві. Вважаємо, що сутність оцінки полягає в присвоєнні числових значень основним засобам за визначеними правилами.

Для оцінки важливе значення мають окремі види вартості основних засобів:

- первісна- історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.;
- справедлива - сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату;
- переоцінена- вартість необоротних активів після їх переоцінки;
 - чиста вартість реалізації - справедлива вартість необоротного активу за вирахуванням очікуваних витрат на його реалізацію;
 - вартість, що амортизується - первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.;
 - балансова- сума, за якою актив обліковують у балансі після вирахування будь-якої накопиченої амортизації та накопичених збитків від зменшення його корисності;
 - залишкова - різниця між первісною (переоціненою) вартістю необоротного активу та сумою його накопиченої амортизації (зносу).

Згідно Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», «придбані або створені основні засоби зараховуються на баланс за первісною вартістю» [43].

Склад первісної вартості оприбуткованих основних засобів насамперед залежить від способу їх надходження (внесок до статутного капіталу, придбання за плату, самостійне виготовлення (створення),

безоплатне отримання тощо). Склад витрат, що формують первісну вартість об'єкта основних засобів наведено на рис. 1.1.

Виплати на сплату відсотків за користування кредитом не включаються до первісної вартості основних засобів, придбаних (створених) повністю або частково за рахунок позикового капіталу.

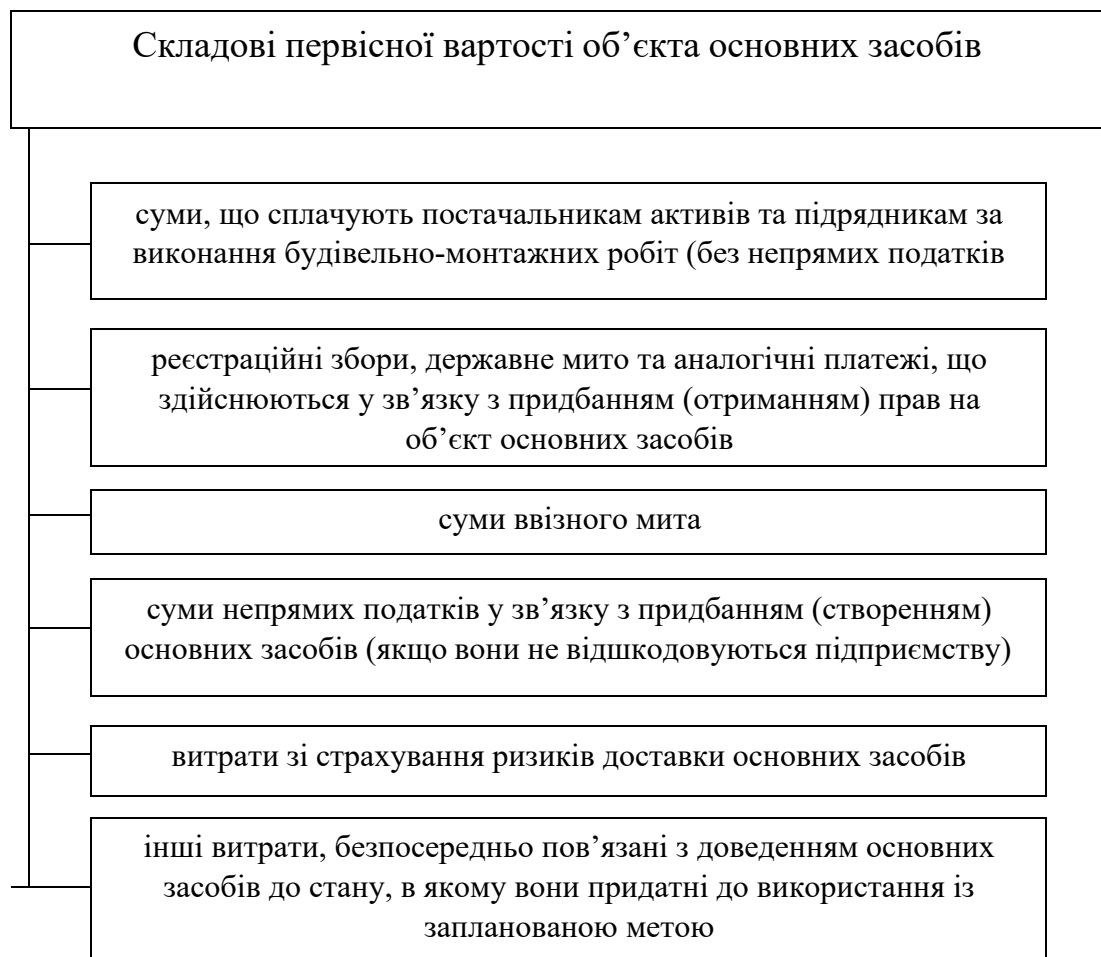

Рис. 1.1. Витрати, що формують первісну вартість об'єкта основних засобів

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», під час складання фінансової звітності, підприємства мають дотримуватися принципу історичної (фактичної) собівартості, який визначає пріоритет оцінки активів з огляду витрат на їх виробництво та придбання та принципу обачності, який передбачає, що в бухгалтерському обліку повинні застосовуватися методи оцінки, які запобігають заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів та доходів підприємства

[34].

Історична (фактична) собівартість складається з таких витрат:

- суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам завиконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів;
- суми ввізного мита;
 - суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству/ установі);
- витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;
 - витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів;
 - інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою метою.

Первісна вартість об'єктів основних засобів – зобов'язання які визначені загальною сумою, визначається розподілом цієї суми пропорційно до справедливої вартості окремого об'єкта основних засобів, вона – справедлива вартість, погоджена засновниками підприємства (додаток Б).

Тобто по основних засобах, що надходять на підприємство від постачальників за грошові кошти, будуються господарським чи підрядним способом або виготовляються на підприємстві, первісна вартість визначається як фактична собівартість. В інших випадках надходження основних засобів на підприємство такі об'єкти обліку оцінюються за справедливою вартістю.

Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкту в робочому стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання, включаються до складу витрат [36].

Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат,

пов'язаних з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкту. Первісна вартість основних засобів зменшується у зв'язку з частковою ліквідацією об'єкта основних засобів.

Якщо один об'єкт основних засобів складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих части може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів [34].

Усі основні засоби, крім землі мають фізичний та моральний знос, тобто під впливом фізичних сил, технічних та економічних факторів вони поступово втрачають свої якості та приходять до непотребу. Поступове перенесення вартості діючих основних засобів на готовий продукт та накопичення грошового фонду для заміни зношених об'єктів називається амортизацією [31].

Відповідно до Податкового кодексу амортизація – це поступове віднесення витрат на придбання, виготовлення або поліпшення основних засобів, на зменшення скоригованого прибутку платника податку у межах нормамортизаційних відрахувань [41].

В П(С)БО 7 «Основні засоби» амортизація визначена як систематичний розподіл вартості об'єкту основних засобів, що підлягає амортизації, протягом строку його корисного використання [43].

Витрати на основні засоби, що підлягають амортизації або відносяться до складу витрат в податковому обліку наведені на рис. 1.2.

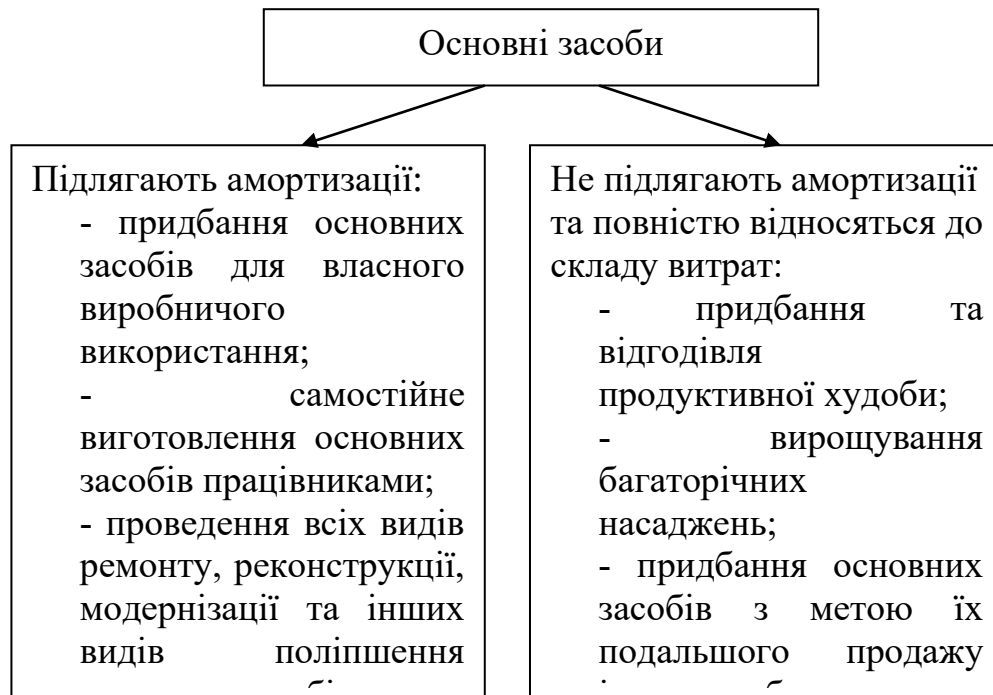

Рис. 1.2. Взаємозв'язок між витратами на основні засоби та амортизацією

П(С)БО 7 "Основні засоби"

Шляхом збільшення норм амортизаційних відрахувань можна посилити внутрішній інвестиційний потенціал та покращити фінансове становище підприємств. А внаслідок їх зменшення будуть збільшені надходження додержавного бюджету. Таким чином, нарахування амортизації в податкових цілях регулює відносини підприємств з бюджетом у відповідності з державною політикою економічного розвитку.

Амортизація основних засобів проводиться до досягнення залишкової вартості об'єктом його ліквідаційної вартості.

Передбачено, що амортизація основних засобів нараховується із застосуванням таких методів:

1) прямолінійного, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів;

2) зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року та норми амортизації, обчисленої виходячи із строку корисного

використання об'єкта;

3) прискореного зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року та норми амортизації, обчисленої виходячи зі строку корисного об'єкта, яка подвоюється;

4) кумулятивного, за яким річна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця очікуваного періоду часу використання об'єкта основних засобів, на суму чисел років його корисного використання;

5) виробничого, за яким річна сума амортизації визначається як добуток фактичного річного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації.

Підприємства самостійно обирають один із шести методів нарахування амортизації, визначаючи строки корисного використання об'єктів основних засобів і порядок формування їх вартості, яка передбачена податковим законодавством. Амортизація є вторинним явищем після зносу основних засобів і систематичним розподілом вартості необоротних матеріальних активів, що амортизуються, протягом строку їх корисного використання.

2.2. Специфіка працевлаштування осіб з інвалідністю на посаді бухгалтера з обліку основних засобів на підприємстві

Працевлаштування осіб з інвалідністю сьогодні збільшує свою актуальність через ряд умов: обов'язок підприємств створювати робочі місця для осіб з інвалідністю, зростання кількості осіб з інвалідністю з вищим освітнім рівнем через доступність онлайн навчання, збільшення кількості осіб з інвалідністю внаслідок військових дій, збільшення кількості грантових проектів підтримки створення робочих місць для осіб з інвалідністю.

За понад 32 роки незалежності України спостерігається стрімке щорічне зростання чисельності людей з інвалідністю в умовах зменшення чисельності населення. Особливо це стало відчутним на початку 2014 року і триває до сьогодні через широкомасштабне вторгнення окупаційної армії росії, яке почалося 24 лютого 2022 року. За даними Державної служби статистики в Україні станом на 1 січня 2022 р. налічувалося 2 725 826 людей з інвалідністю¹ або 6,6% у структурі населення України. Питома вага чоловіків з інвалідністю складає 53%, а жінок - 47%. Загальна кількість осіб з інвалідністю працездатного віку станом на 1 січня 2022 р. складає 2 563 612 осіб. Цілком зрозуміло, що з 1 січня 2022 року ситуація суттєво змінилася в бік зростання людей з інвалідністю всіх трьох груп і більш раннього віку.

Проблематику працевлаштування осіб з інвалідністю досліджують з різних аспектів: макро- та мікроекономіки, бухгалтерського обліку, права, психології, ергономіки. Працевлаштування осіб з інвалідністю виступає підтвердженням їх інтеграції в соціум, характеризує рівень забезпечення формування та реалізації ефективності державної політики у напрямку забезпечення дотримання прав осіб з інвалідністю.

Головні бар'єри на шляху інклюзії людей з інвалідністю в суспільстві – це стереотипне мислення та застарілі уявлення про те, що такі люди можуть і чого не можуть робити.

Збільшення кількості осіб з інвалідністю та адаптація до реалій ведення економіки в умовах воєнного стану вимагає подальших досліджень проблематики працевлаштування осіб з інвалідністю.

Чинне законодавство України передбачає зобов'язання роботодавців у визначених обсягах створювати спеціальні робочі місця з необхідністю створення умов роботи з урахуванням програм реабілітації працівників з обмеженими можливостями, якщо такі мають місце. Однак більш частими є випадки, коли на роботу приймають особу з інвалідністю, якщо така індивідуальна програма реабілітації відсутня. Саме таким є випадок працевлаштування осіб з інвалідністю на посаду бухгалтера з обліку

основних засобів. Виконання посадових обов'язків передбачає роботу зі спеціалізованими комп'ютерними програмами, знання чинного законодавства, періодичну перевірку стану основних засобів на підприємстві, а також випадки їх зміни (капітальний та поточний ремонт, дооцінку за рішенням інвентаризаційної комісії та інше).

В інших випадках, згідно листа Фонду соціального захисту інвалідів від 29.02.2008 р. № 1/6-51/06 і від 06.11.2008 р. № 1/6-481/06 робоче місце працівника з інвалідністю слід дообладнати відповідно до потреб та можливостей людини. Це передбачає закупівлю та встановлення додаткових пристроїв, обладнання, технологічного оснащення тощо.

Законом України, зокрема Закону України «Про основи соціального захищеності осіб з інвалідністю в Україні» встановлено норматив працевлаштування осіб з інвалідністю: одне робоче місце, якщо у вас працює від 8 до 25 осіб; 4% середньооблікової кількості штатних працівників за рік, якщо працівників більше ніж 25.

За недотримання вказаних нормативів, цього ж закону, передбачено санкції: у вас працює від 8 до 15 осіб — половину середньорічної зарплати одного співробітника за кожне робоче місце для працевлаштування особи з обмеженими можливостями, фактично не зайняте ним; більше ніж 15 осіб — середня річна зарплата за кожне робоче місце, не зайняте особою з інвалідністю.

У працевлаштуванні осіб з інвалідністю передбачено зміну графіка роботи за згодою сторін, до прикладу: неповний робочий графік, віддалене виконання завдань. Вказані вимоги доступні у виконанні трудових обов'язків бухгалтера з обліку основних засобів на підприємстві.

Отже, працевлаштування осіб з інвалідністю є основою та життєво необхідним правом на працю, адже на тлі зростання кількості осіб з інвалідністю через військову агресію, міграцію працездатного населення закордон, має вагомий вплив для економічної безпеки країни, розвиток громади. Специфіка працевлаштування осіб з інвалідністю на посаду

бухгалтера з обліку основних засобів не потребує додаткового облаштування робочого місця, частково може виконуватись дистанційно, необхідні знання та навички можна отримати за результатами не лише отримання вищої освіти, а також спеціалізованих курсів. Однак ключовим бар'єром працевлаштування осіб з інвалідністю залишаються стереотипи в суспільстві, яку роботу можуть та не можуть виконувати особи з інвалідністю.

РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Для ефективного функціонування підприємства велике значення має аналіз його основних засобів.

Аналіз в буквальному розумінні (від грецького αναλύσις – розкладання, розчленування) виступає як операція розчленування явища або відношення між предметами на складові елементи, яку виконують в процесі пізнання і практичної діяльності.

Аналізуючи основні засоби, треба брати до уваги те, що збільшення обсягу продукції, яка виробляється, залежить від частки в цих активах нових, досконаліших засобів праці.

Для формування методики економічного аналізу основних засобів, доцільно застосувати системний підхід. З урахуванням цієї вимоги складається програма аналітичної роботи, а саме:

- виявлення завдання на проведення аналізу основних засобів ТОВ «Дженерм Україна»;
- виявлення і погодження мети і завдань, строків виконання, визначення кола фахівців, що беруть участь у проведенні аналізу основних засобів тощо;
- отримання оцінки ситуації, що склалася з основними засобами, вивчення причинно-наслідкових зв'язків процесів і явищ, які характеризують стан основних засобів ТОВ «Дженерм Україна», ступеня і напрямків впливу чинників внутрішнього й зовнішнього середовища на основні засоби, оцінка ефективності використання основних засобів, рівень забезпеченості основними засобами;
- з'ясування умов, що сприяють позитивному впливу на результати роботи основних засобів;
- визначення умов, які негативно впливають на результати роботи

основних засобів; пошук варіантів рішень, які забезпечують поліпшення стану основних засобів та підвищення ефективності їх функціонування;

- підготовка пропозицій для покращення стану основних засобів підприємства й подання їх керівництву.

Серед основних принципів економічного аналізу основних засобів ТОВ «Дженерм Україна» слід зазначити:

- Ефективність;
- Нейтральність;
- Обережність і критичність;
- Об'єктивність і точність;
- Конкретність і дієвість;
- Систематичність і спадковість;
- Своєчасність.

Основними завданнями аналізу основних засобів ТОВ «Дженерм Україна» є:

- виявлення рівня забезпеченості основними засобами підприємства і його структурних підрозділів;
- відповідність величини, складу і технічного стану основних засобів потребам в них;
- своєчасність оновлення основних засобів на підприємстві;
- ступінь використання основних засобів і факторів, що впливають на її рівень;
- стан та структура невиробничих основних засобів.

Виходячи із сформульованих завдань, потрібно обрати методи проведення економічного аналізу основних засобів. Дослідження наукових аналітичних підходів дозволило виділити для аналізу основних засобів ТОВ «Дженерм Україна» найбільш ефективні методи: горизонтальний та вертикальний аналіз, структуру та динаміку руху основних засобів, коефіцієнтний аналіз.

Для поглибленого вивчення питання основних засобів необхідно проаналізувати значення основних показників, що характеризують стан та рух основних засобів підприємства (Додаток В).

Визначальною особливістю загальнонаукових прийомів є їх універсальність. Вони включені до тканини наукового пізнання у всіх його сферах.

Серед загальнонаукових прийомів економічного аналізу, є спостереження, аналіз і синтез, індукція і дедукція, аналогія та порівняння, логічне рішення і експеримент, узагальнення і обмеження, абстрагування, перехід від абстрактного до конкретного, моделювання.

Кожна розвинена наука попри загально-філософських користується своїми особливими прийомами, які впливають з того чи іншого розуміння сутності її об'єкту. Тому, найчастіше, в особливу категорію виділяють конкретно-наукові або спеціальні прийоми.

Серед основних джерел інформації для економічного аналізу основних засобів ТОВ «Дженерм Україна» слід зазначити:

- первинні документи ТОВ «Дженерм Україна» з обліку основних засобів (акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (ОЗ-1), акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів основних засобів (ОЗ-2), акт на списання основних засобів (ОЗ-3), акт на списання, загальна оцінка стану основних засобів та аналіз ефективності їх використання автотранспортних засобів (ОЗ-4), акт про установку, пуск та демонтаж будівельної машини (ОЗ-5), інвентарна картка обліку основних засобів (ОЗ-6), опис інвентарних карток з обліку основних засобів (ОЗ-7), картка обліку руху основних засобів (ОЗ-8), інвентарний список основних засобів (за місцем їх знаходження, експлуатації) (ОЗ-9), розрахунок амортизації основних засобів (ОЗ-14), акт введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (НА- 1), інвентарна картка обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (НА-2), акт

вибуття (ліквідації) об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (НА-3), інвентаризаційний опис об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (НА-4);

- дані аналітичних і синтетичних рахунків (10 «Основні засоби», 11 «Необоротні матеріальні активи», 12 «Нематеріальні активи», 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції») з обліку основних засобів;
- облікові реєстри обліку основних засобів (Журнал 4, відомість 4.1);
- фінансова звітність ТОВ «Дженерм Україна»;
- інші бухгалтерські документи.

До додаткових джерел інформації для аналізу основних засобів відносяться документи, регулюючі господарську діяльність ТОВ «Дженерм Україна», а саме:

- офіційні документи, а також акти ревізій і перевірок, накази і розпорядження; господарсько – правові документи: договори, угоди, вирішення арбітражних і інших судових органів, рекламації;
- рішення спільних зборів колективу, акціонерів;
- матеріали вивчення передового досвіду, придбані з різних джерел інформації; технічна і технологічна документація;
- матеріали спеціальних досліджень стану основних засобів на окремих робочих місцях (хронометраж, фотографія і так далі);
- усна інформація, отримана як від членів трудового колективу, так із інших джерел.

Аналіз основних засобів починається із визначення забезпеченості ними підприємства. Отже, почнемо аналіз з дослідження динаміки основних засобів підприємства (табл. 2.1).

За даними таблиці 2.1 можна зробити висновки про позитивну динаміку основних засобів ТОВ «Дженерм Україна» у досліджуваному періоді. Так, протягом 2022 року підприємство збільшило свої основні засоби на 21331 тис. грн., що становить 54,71 % в порівнянні з

2021 роком. При цьому слід відмітити, що збільшення спостерігається по кожній групі основних засобів. Наступного, 2023 року загальна сума основних засобів, що рахуються на балансі підприємства зросла на 1002 тис. грн., що становить 1,66 % в порівнянні з 2021 роком. Це свідчить про те, що керівництво підприємства розуміє який вагомий вплив має матеріальна база для ефективного функціонування та розвитку підприємства.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки основних засобів ТОВ «Дженерм Україна»
за 2021-2023рр.

№ пп	Групи основних засобів	Наявність основних засобів, тис. грн.			Відхилення 2022/2021		Відхилення 2023/2021	
		2021	2022	2023	бсолютне, тис. грн.	відносне, %	бсолютне, тис. грн.	відносн е, %
1.	Будинки, споруди та передаваль ні пристрої	18385	33171,9	33409,4	+14786,9	80,43	+237,5	0,72
2.	Транспортн і засоби	9760	13814	13988,6	+4054	41,54	+174,6	1,26
3.	Інструменти, прилади, інвентар	9870	11575,1	11980	+1705,1	17,28	+404,9	3,50
4.	Інші основні засоби	975	1760	1945	+785	80,51	+185	10,51
	Всього	38990	60321	61323	+21331	54,71	+1002	1,66

Під час проведення аналізу необхідно з'ясувати, чи достатньо у підприємства основних засобів, яка їхня динаміка, склад і структура. Аналіз динаміки основних засобів за обсягом, складом та структурою є підставою визначення тенденцій розвитку матеріально-технічної бази підприємства,

оцінки його виробничого потенціалу.

Отже, проаналізуємо структуру основних засобів ТОВ «Дженерм Україна» (табл. 2.2). Структура основних засобів – це процентне співвідношення окремих складових елементів цих засобів до їх загальній вартості.

Таблиця 2.2

Аналіз структури основних засобів ТОВ «Дженерм Україна»
за 2021-2023р.

№ пп	Групи основних засобів	Структура основних засобів, %.			Відхилення абсолютне 2022/2021	Відхилення абсолютне 2023/2021
		2021	2022	2023		
1.	Будинки, споруди та передавальні пристрої	47,2	55,0	54,5	+7,8	-0,5
2.	Транспортні засоби	25,0	22,9	22,8	-2,1	-0,1
3.	Інструменти, прилади, інвентар	25,3	19,2	19,5	-6,1	+0,3
4.	Інші основні засоби	2,5	2,9	3,2	+0,4	+0,3
	Всього	100	100	100	+7,8	-0,5

Візуально структуру основних засобів ТОВ «Дженерм Україна» за досліджуваний період представлено на рис. 2.1.

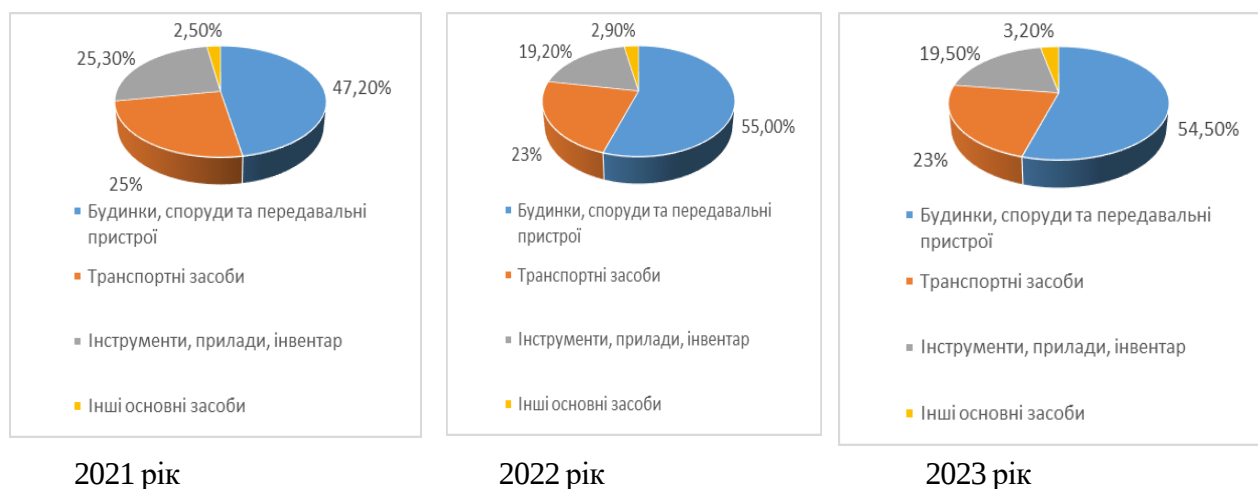

Рис. 2.1. Відображення структури основних засобів ТОВ «Дженерм Україна» за 2018-2020рр.

Дані таблиці 2.1 свідчать, що в структурі основних засобів ТОВ «Дженерм Україна» переважає група «Будинки, споруди та передавальні пристрої», вартість яких протягом досліджуваного періоду складала половину загальної вартості основних засобів. Так, у 2021 році цей показник 47,2%, у 2022 році - 55%, а у 2030 році 54,5%. Це закономірно, бо вартість будівель та споруд є забагато більшою ніж вартість, скажемо, інструментів і приладів. Але, щодо інвентарю, приладів та інструментів – за даними, що наведено в табл. 2.1 можна побачити, що у 2021 році їх частка складала четверту частину усіх основних засобів підприємства (25,3%). Протягом двох наступних років інструменти, прилади та інвентар у загальній сукупності складали відповідно 19,2% та 19,5%, що також показує їх значну частку. Це також можна відзначити, як позитивний момент, оскільки для даного підприємства зазначена група основних засобів складає основу виробничих засобів праці. На подібному рівні знаходяться показники транспортних засобів у структурі основних засобів підприємства. На частку інших основних засобів у досліджуваному періоді припадає від 2,5% (у 2021 р) до 3,2% (у 2023 р).

При оцінці структури основних виробничих засобів необхідно враховувати, що їх структурні елементи істотно відрізняються за функціональною роллю в процесі виробництва, а тому не з однаковою активністю впливають на кінцеві результати господарювання. Тому, далі зробимо оцінку ефективності використання основних засобів підприємства та з'ясуємо який вплив здійснюють основні засоби на результати роботи підприємства.

РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Узагальнюючими показниками, що характеризують рівень забезпеченості підприємства основними виробничими засобами, є фондоозброєність, яку обчислюють як за звітний період, так і за більш короткий проміжок часу, а також за ряд років, що дозволить глибше оцінити зміну показників у динаміці, особливо при вивченні технічного стану основних засобів (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Оцінка забезпеченості ТОВ «Дженерм Україна» основними засобами

Показники	Роки			Темп росту, 2022/ 2021,%	Темп росту, 2023/ 2022,%
	2021	2022	2023		
1. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	38990	60321	61323	154,71	101,66
2. Середньорічна вартість активних основних засобів, тис. грн	38872	59834	60558	153,93	101,21
3. Середньооблікова чисельність персоналу основної діяльності, чол.	67	69	69	102,99	100,00
4. Середньооблікова чисельність робітників, чол.	78	80	80	102,56	100,00
5. Фондоозброєність праці одного працюючого, тис. грн	581,94	874,22	888,74	150,22	101,66
6. Технічна озброєність праці одного робітника, тис. грн	498,36	747,93	756,98	150,08	101,21

Зростання фондоозброєності праці одного працюючого показують рівень забезпеченості основними засобами основного виду діяльності. Аналогічну ситуацію можна побачити й відносно активних основних засобів. Але для економічної достатності важливими є випереджальне зростання продуктивності праці над озброєністю праці, тому що це обумовлює ефективність використання основних засобів.

Як можна побачити за даними табл. 3.1, середньорічна вартість активних основних засобів, як і всіх основних засобів підприємства протягом

досліджуваного періоду зростала. Найбільший темп росту спостерігався у 2022 році. Фондоозброєність праці одного працюючого, як і одного технічна озброєність одного робітника відповідно зростала на 150%. У 2023 році темп росту цих показників дещо сповільнився: середньорічна вартість основних засобів, як і активної їх частини мала темп росту в межах 101 %. На такий саме процент зросли фондоозброєність праці одного працюючого та одного робітника. Отже, за результатами проведеної оцінки забезпечення ТОВ «Джентерм Україна» основними засобами можна зробити висновки про позитивну тенденцію у досліджуваному періоді.

Рух основних засобів за повною первинною вартістю визначається за формулою:

$$FK = FH + FP - FB, \quad (2.1)$$

де FK – вартість (наявність) основних засобів на кінець звітного періоду; FH – вартість (наявність) основних засобів на початок звітного періоду; FP – вартість основних засобів, що поступили; FB – вартість основних засобів, які вибули.

Аналіз якісного (технічного) стану основних засобів починають з визначення рівня їх фізичного зносу. Для цього використовують коефіцієнти зносу та придатності:

- коефіцієнт зносу основних засобів показує, яку питому вагу займає сума основних засобів в їх первісній вартості і розраховується як відношення суми нарахованого зносу до первісної вартості основних засобів.
- коефіцієнт придатності визначається як кратне від ділення залишкової вартості основних засобів на початок (кінець) року (це різниця між первісною вартістю основних засобів на початок (кінець) року і сумою нарахованого зносу за весь період їх експлуатації на початок (кінець) року) на первісну вартість основних засобів на початок (кінець) року. Його можливо розрахувати також як різницю між 100 % і коефіцієнтом зносу, обчисленого у відсотках.

Зростання коефіцієнта зносу (і, відповідно, зниження коефіцієнта придатності) може бути зумовлене:

- методом нарахування амортизації, що застосовується;
- придбанням або отриманням від інших господарюючих суб'єктів основних засобів з рівнем зносу більше, ніж в середньому по підприємству;
- низькими темпами оновлення основних засобів;
- невиконанням завдання з введення в експлуатацію основних засобів та їх модернізації.

За даними додатку Б можна побачити, що найбільший рівень зношуваності спостерігається у групі «Інші основні засоби», по якій спостерігається погіршення технічного стану у досліджуваному періоді (зростання коефіцієнту зносу вдвічі - з 15,8 % до 32,2 %). Аналогічна тенденція спостерігається по всіх видах основних засобів у досліджуваному періоді, хоча основні засоби по кожній групі в цілому мають невисоке значення зношеності. Крім того, кожен рік вартість основних засобів зростає. Тут потрібно врахувати, що коефіцієнт зносу не відображає фактичної зношеності основних засобів, а коефіцієнт придатності не дає точної оцінки їх поточної вартості. На ТОВ «БМК Планета-Буд» це пояснюється наступними причинами:

- 1) на суму зносу основних засобів великий вплив здійснює метод нарахування амортизації, що застосовується на підприємстві;
- 2) вартісна оцінка основних засобів залежить від стану кон'юнктури попиту, а отже, може відрізнятися від оцінки, отриманої за допомогою коефіцієнту придатності. Збільшення основних засобів відбувалося не тільки за рахунок надходження нових, а й за рахунок дооцінки функціонуючих на ТОВ «Дженерм Україна» основних засобів.

Керівництву ТОВ «Дженерм Україна» потрібно пам'ятати, що всі фактори, пов'язані з впровадженням у виробництво нового

високопродуктивного обладнання і технологічних процесів, з удосконаленням устаткування і діючих технологічних процесів, модернізацією, характеризують технічний рівень основних засобів і є найважливішими резервами росту фондовіддачі. Таким чином, фондовіддача відбиває фактичну ефективність основних засобів, обумовлену двома показниками: їх технічним рівнем і ступенем використання. Показник фондовіддачі необхідно розглядати як за всім обсягом основних засобів, так і за їхньою активною частиною. За вихідну базу у розрахунку фондовіддачі береться продукція у вартісному чи натуральному вираженні.

На обсяг продукції у вартісному вираженні впливають не лише фактори, пов'язані з ефективним використанням основних засобів, але і фактори зовнішнього характеру, наприклад, зміна цін, тарифів, а також побічні, пов'язані зі структурними зрушеннями в складі продукції. Оцінка продукції в натуральному вираженні дозволяє нейтралізувати вплив багатьох перерахованих факторів, однак в умовах багатономенклатурного виробництва її застосування обмежене.

До факторів першого рівня відносять зміну питомої ваги активної частини основних засобів і зміну фондовіддачі активної частини засобів ТОВ «Джентерм Україна». Але через відсутність єдиної думки щодо підходів до формування факторів другого і наступних рівнів, різняться і методики аналізу фондовіддачі.

Слід виділити загальні підходи до методики дослідження основних засобів: вплив окремих факторів на фондовіддачу будується на мультиплікативних моделях, при цьому набір факторів повинен містити параметри, які мають кількісну визначеність, зміна фондовіддачі основних виробничих засобів, зміна фондовіддачі активної частини основних засобів, зміна питомої ваги активної частини основних засобів, зміна структури обладнання, зміна часу роботи обладнання, зміна виробітку обладнання, цілоденні простої, коефіцієнт змінності, внутрішньозмінні простої. Нижче застосуємо найбільш поширені методики для факторного аналізу

фондовіддачі основних засобів ТОВ «Дженерм Україна».

До узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів відносять:

- фондовіддачу як відношення виручки від реалізації продукції досередньорічної вартості основних засобів основного виду діяльності;
- рентабельність основних засобів визначають шляхом ділення прибутку на середньорічну вартість основних засобів основного виду діяльності.

Проведемо факторний аналіз фондовіддачі основних виробничих засобів ТОВ «Дженерм Україна» (табл. 3.2)..

Таблиця 3.2.

Аналіз впливу факторів на зміну фондовіддачі основних засобів ТОВ
«Дженерм Україна»

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхи- лення (+,-)	у т. ч. за рахунок	
				питомої ваги АФ	фондовіддачі АФ
Фондовіддача основних виробничих засобів, грн	13,05	15,37	2,32		
Питома вага активних засобів, %	39,98	34,81	-5,18	-1,69	
Фондовіддача активних засобів, грн	32,64	44,16	11,52		+ 4,01

За результатами аналізу рівня фондовіддачі основних виробничих засобів ТОВ «Дженерм Україна» (табл. 3.2) можна констатувати, що спостерігається його зростання протягом 2022-2023 року на 2,32 грн, у т. ч. за рахунок збільшення фондовіддачі активних засобів на 4,01 грн. Разом з тим, зменшення питомої ваги активних засобів підприємства обумовило зменшення, фондовіддачі основних виробничих засобів на 1,69 грн на що керівництву слід звернути увагу.

ВИСНОВКИ

Працевлаштування осіб з інвалідністю збільшує свою актуальність через ряд умов: обов'язок підприємств створювати робочі місця для осіб з інвалідністю, зростання кількості осіб з інвалідністю з вищим освітнім рівнем через доступність онлайн навчання, збільшення кількості осіб з інвалідністю внаслідок військових дій, збільшення кількості грантових проектів підтримки створення робочих місць для осіб з інвалідністю. Прикладом активного залучення осіб з інвалідністю у діяльність підприємства виступає ТОВ «Дженерм Україна». На підприємств працює більше 20% працівників є особами з інвалідністю різного ступеня. Більше того, ТОВ «Дженерм Україна» є активним меценатом для установ, організацій краю, активний учасник культурно-масових заходів та соціальних проектах міста, є розміщені його виробничі потужності.

Працевлаштування осіб з інвалідністю є основою та життєво необхідним правом на працю, адже на тлі зростання кількості осіб з інвалідністю через військову агресію, міграцію працездатного населення закордон, має вагомий вплив для економічної безпеки країни, розвиток громади. Специфіка працевлаштування осіб з інвалідністю на посаду бухгалтера з обліку основних засобів не потребує додаткового облаштування робочого місця, частково може виконуватись дистанційно, необхідні знання та навички можна отримати за результатами не лише отримання вищої освіти, а також спеціалізованих курсів. Однак ключовим бар'єром працевлаштування осіб з інвалідністю залишаються стереотипи в суспільстві, яку роботу можуть та не можуть виконувати особи з інвалідністю

Підприємства самостійно обирають один із шести методів нарахування амортизації, визначаючи строки корисного використання об'єктів основних засобів і порядок формування їх вартості, яка передбачена податковим законодавством. Амортизація є вторинним явищем після зносу основних засобів і систематичним розподілом вартості необоротних матеріальних активів, що амортизуються, протягом строку їх корисного використання.

в структурі основних засобів ТОВ «Дженерм Україна» переважає

група «Будинки, споруди та передавальні пристрої», вартість яких протягом досліджуваного періоду складала половину загальної вартості основних засобів. Так, у 2021 році цей показник 47,2%, у 2022 році - 55%, а у 2030 році 54,5%. Це закономірно, бо вартість будівель та споруд є за багато більшою ніж вартість, скажемо, інструментів і приладів. Але, щодо інвентарю, приладів та інструментів – за даними, що наведено в табл. 2.1 можна побачити, що у 2021 році їх частка складала четверту частину усіх основних засобів підприємства (25,3%). Протягом двох наступних років інструменти, прилади та інвентар у загальній сукупності складали відповідно 19,2% та 19,5%, що також показує їх значну частку. Це також можна відзначити, як позитивний момент, оскільки для даного підприємства зазначена група основних засобів складає основу виробничих засобів праці. На подібному рівні знаходяться показники транспортних засобів у структурі основних засобів підприємства. На частку інших основних засобів у досліджуваному періоді припадає від 2,5% (у 2021 р) до 3,2% (у 2023 р).

При оцінці структури основних виробничих засобів необхідно враховувати, що їх структурні елементи істотно відрізняються за функціональною роллю в процесі виробництва, а тому не з однаковою активністю впливають на кінцеві результати господарювання. Тому, далі зробимо оцінку ефективності використання основних засобів підприємства та з'ясуємо який вплив здійснюють основні засоби на результати роботи підприємства.

За результатами аналізу рівня фондівддачі основних виробничих засобів ТОВ «Дженерм Україна» (табл. 3.2) можна констатувати, що спостерігається його зростання протягом 2022-2023 року на 2,32 грн, у т. ч. за рахунок збільшення фондівддачі активних засобів на 4,01 грн. Разом з тим, зменшення питомої ваги активних засобів підприємства обумовило зменшення, фондівддачі основних виробничих засобів на 1,69 грн на що керівництву слід звернути увагу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андросова О.Ф. Методика аудиту основних засобів і нематеріальних активів та її вплив на якість аудиту / О.Ф. Андросова, К.А. Калугіна // Вісник Хмельницького національного університету/ 2021. – № 3, Т.3. – С.250-255
2. Аудит: методика і організація: навчальний посібник/ Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, Ю.І. Мізік, О.О. Конопліна; Харківський нац.ун-т міськ.госп. ім. О.М. Бекетова. 2-ге вид.перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М.Бекетова, 2017. – 319с.
3. Аудит : підручник : [в 2 ч.] / Брадул О. М. [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Грушко В. І. - 4-те вид., допов. і перероб. – Київ : Ліра– К, 2020. – 323 с.
4. Бабіч В. Витрати на ремонт та поліпшення основних засобів: обліковий і податковий аспекти / В. Бабіч // Бухгалтерський облік і аудит. – 2022. – № 8. – С. 10-13.
5. Бурлан С.А., Руденко Н.О. Організація і методика аудиту: навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 184с.
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський словник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 224 с.
7. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік і аудит : Термінологічний українсько-російсько-англійський словник / Ю. А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2019. – 292 с.;
8. Виноградова М. О. Аудит : Навч. посібник / М. О. Виноградова. – К. : ЦУЛ, 2014. – 500 с.;
9. Войнаренко М.П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : Навч. посібник / М. П. Войнаренко. – К. : ЦУЛ, 2020. – 484 с.;
10. Войнаренко М.П. Облік та внутрішній аудит основних засобів в

контексті прийняття управлінських рішень: монографія / М. П. Войнаренко, А. Ф. Гуменюк, Р. Л. Цебеня ; Хмельниц. кооп. торг.-екон. ін-т. - Хмельницький : Цюпак [вид.], 2018. - 210 с.;

11. Гуменюк А. Ф. Бухгалтерський облік та аудит відтворення основних засобів: теорія і практика: дис. канд. екон. наук : 08.00.09 / Гуменюк Антоніна Федорівна; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2020. – 219 с.;

12. Довгалюк Н.В. Ефективність використання та відтворення основних засобів підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / Н. В. Довгалюк. – Житомир, 2010. – 20 с.

13. Жадан Т. А. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий 91 аспект / Т. А. Жадан // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2020. – Вип. 8. – С. 112-116.

14. Загородній В.Г. Облік, аналіз і аудит : Навч. пос./ В.Г. Загородній, Є.В. Мних, В.С. Рудницький, – К.: Кондор, 2018. – 618 с.

15. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-VIII. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>

16. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»: Затв. Верховною Радою України від 16.07.1999р. №996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>;

17. Зима Ю. Особливості застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в обліку основних засобів / Ю. Зима // Економічний аналіз. – 2018. – Вип. 12, ч. 4. – с. 211-214.

18. Іванов Ю. Б. Податковий облік та звітність : підручник / Ю. Б. Іванов, В. В. Карпова, О. Є. Найдено. – К. : Знання, 2017. – 710 с.;

19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій / Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: //

<http://zakon2.rada.gov.ua>;

20. Іскрижицька Ф. Як у Примітках до річної фінзвітності ф. № 5-дс поінформувати про основні засоби / Ф. Іскрижицька // Головбух : Бюджет. – 2021. – № 1 (9 січ.). – с. 16-25

21. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення / Ю. Г. Кім. – К. : ЦУЛ, 2014. – 600 с.;

22. Колеснікова О.М. Проблемні питання обліку і оподаткування операцій з основними засобами [Текст] / О. М. Колеснікова, О. М. Ганяйло // Облік і фінанси АПК. – 2022. – № 2. – с. 12-15;

23. Кундеус, О.М. Облік витрат на поліпшення та ремонт основних засобів [Текст] / О. М. Кундеус // Інноваційна економіка. – 2022. – № 12. – с. 264-269;

24. Лесняк В. Методика аудиту операцій з використання та утримання основних засобів [Текст] / В. Лесняк // Економічний аналіз. – 2021. – Вип. 11, ч. 2. – с. 313-315.

25. Лист про відображення в бухгалтерському обліку результатів переоцінки об'єктів основних засобів: Затв. НБУ від 11.02.2008р. № 12-112/199-1485 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v1485500-08>;

26. Лист щодо бухгалтерського обліку ремонту об'єктів основних засобів: Затв. Міністерством фінансів України від 26.11.2009р. №31-34000-20-9/32227 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://consultant.parus.ua/?doc=0AD6OB69DA>;

27. Лист щодо бухгалтерського обліку незавершених капітальних інвестицій: Затв. Міністерством фінансів України від 16.07.2009р. №31-34000-20-16/19422 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://dtkt.com.ua/show/2cid07159.html>;

28. Лист щодо бухгалтерського обліку основних засобів: Затв. Міністерством фінансів України від 05.12.2011р. №31-08410-07-10/30264 [Електронний ресурс] – Режим доступу :

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF16073.html;

29. Лист щодо методів амортизації об'єктів основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів: Затв. Міністерством фінансів України від 25.07.2013р. №31-08410-07-27/22430 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://law.dt-kt.com/lyst-ministerstva-finansiv-ukrayiny-shh-3/>;

30. Лист щодо податкового обліку операцій з основними засобами: Затв. Державною фіскальною службою від 20.07.2019р. №15174/6 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://law.dt-kt.com/lyst-derzhavnoyi-fiskalnoyi-sluzhby-ukr-133/>;

31. Ляшенко А. Основні засоби придбано за інвалюту: нюанси обліку // А. Ляшенко. // Баланс-Бюджет. – 2022. – № 32. – с. 15-18;

32. Макаренко А. П. Аудит основних засобів на підприємстві та напрями його вдосконалення/ А. П. Макаренко, М. В. Шама// Агросвіт. – 2021, № 2. – С. 30-37.

33. Мартиненко, О.В. Сутність та особливості інвентаризації основних засобів / О. В. Мартиненко, С. О. Гарна, А. М. Шнурко // Інноваційна економіка. – 2022. – № 4. – с. 306-30

34. Медведєва Н. Ю. Особливості бухгалтерського обліку вибуття основних засобів // Облік и фінанси АПК: Науково-виробничий журнал. – 2022. - № 6/7. –с. 90 - 92.;

35. Мельничук І. В. Мужевич Н. В. Облік фінансового забезпечення відтворення основних засобів будівельних підприємств / І. В. Мельничук, Н. В. Мужевич // Галицький економічний вісник. – Тернопіль, 2021. – № 1. – С. 123- 130,

36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: Затв. Радою з Міжнародних стандартів фінансової звітності від 01.01.2012р.

№929_014 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_014;

37. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 «Зменшення

корисності активів»: Затв. Радою з Міжнародних стандартів фінансової звітності від 01.01.2012р. №929_047 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_047;

38. Мішура В. Б. Еволюція поняття, класифікація та економічна сутність основних засобів / В. Б. Мішура // Науковий вісник ДГМА. – 2023. – №2. – С. 148-155.

39. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 року № 73.Наказ «Про затвердження типових форм первинного обліку»: Затв. Міністерством Статистики України від 29.12.1995р. №352 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/go/z0508-98](http://zakon.rada.gov.ua/go/z0508-98);

40. Неміш Ю. В. Формування основних засобів та управління ними у м'ясопереробних підприємствах: дис ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Ю. В. Неміш. – Львів: ЛНАУ, 2020. – 214 с.

41. Облік і аудит : навч.-метод. посібник для самостійного вивчення нормативних дисциплін бакалавра з обліку і аудиту / уклад. : Л. Г. Смоляр, Р. Ю. Овчарик, О. В. Кам'янська та ін. — К.: Видавництво Ліра-К, 2017. — 616 с.

42. Основні засоби: головні правила обліку : практ. керівництво. - Дніпропетровськ : Баланс-Клуб, №9. – 2020. – 111 с.

43. Орловський Д.Л. Бізнес-процеси підприємства: моделювання, аналіз, вдосконалення. Част. 2. Бізнес процеси : аналіз, управління, удосконалення. Харків: НТУ «ХПІ», 2018.– 433с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Порівняльна характеристика податкового та бухгалтерського підходів
щодо трактування поняття основних засобів

Ознака	Бухгалтерський підхід	Податковий підхід
Матеріальність	Основними засобами є лише матеріальні активи	Основними засобами є лише матеріальні активи
Підконтрольність	Активи - ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання котрих, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому	Платник податку на прибуток фактично є власником основних засобів.
Строк корисного використання	Строк корисного використання з дати введення в експлуатацію повинен перевищувати рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)	Строк корисного використання з дати введення в експлуатацію повинен перевищувати рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)
Призначення	З метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій	До основних засобів відносять лише ті об'єкти, які суб'єкт господарювання планує використовувати у власній господарській діяльності
Вартісна межа	Не передбачена.	Основні засоби - матеріальні активи, вартість яких перевищує 6000 гривень

Визначення первісної вартості основних засобів

№	Шляхи надходження основних засобів	Первісна вартість
1	Декілька об'єктів основних засобів, закуплених за одну суму	визначається розподілом загальної фактичної суми пропорційно до справедливої вартості окремого об'єкта основних засобів
2	Безоплатно отримані основні засоби	дорівнює їх справедливій вартості на дату отримання
3	Основні засоби, що внесені до статутного капіталу підприємства	погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість
4	Об'єкт, переведений до основних засобів з оборотних активів, товарів, готової продукції	дорівнює її собівартості, яка визначається згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку «Запаси» та «Витрати»
5	Основні засоби, отримані в обмін на подібний об'єкт	дорівнює залишковій вартості переданого об'єкта основних засобів
6	Основні засоби, отримані в обмін на неподібний об'єкт	дорівнює справедливій вартості переданого об'єкта основних засобів, збільшеній (зменшеній) на суму грошових коштів або їх еквівалентів, що була передана (отримана) під час обміну

Показники, що характеризують стан використання основних засобів

Показник	Характеристика
Коефіцієнт зносу	показує, яка частина вартості основних засобів перенесена на готову продукцію (списана на витрати діяльності в попередніх періодах). Розраховується як відношення зносу основних засобів підприємства (суми амортизації об'єкта основних засобів з початку його корисного використання) на певну дату до первісної (переоціненої) їх вартості на ту ж дату.
Коефіцієнт придатності	показник, зворотний до коефіцієнта зносу. Він показує, яка частина основних засобів придатна для експлуатації в процесі здійснення господарської діяльності (не перенесена на готову продукцію), і обчислюється як відношення залишкової вартості основних засобів підприємства на певну дату до їх первісної (переоціненої*) на ту ж дату
Коефіцієнт оновлення основних засобів	характеризує інтенсивність введення в дію нових основних засобів. Він показує частку введених основних засобів за визначений період у загальній вартості основних засобів на кінець звітного періоду
Екстенсивне оновлення	характеризує темпи збільшення обсягу експлуатованих основних засобів
Інтенсивне оновлення	передбачає заміну діючих основних засобів новими, більше ефективними.
Коефіцієнт вибуття основних засобів	характеризує рівень інтенсивності їх вибуття зі сфери виробництва.
Коефіцієнт приросту основних засобів	характеризує рівень приросту основних засобів або окремих його груп за певний період

Додаток Д

Аналіз технічного стану основних засобів ТОВ «Джентерм Україна»

Показники	Усього вартість основних засобів	у тому числі			
		Будівлі, споруди та передавальні пристрої	Машини та обладнання	транспортні засоби	Інші основні засоби
2021 рік					
1. Первісна вартість основних засобів, тис. грн	38990	17250	11924	6732	3084
2. Сума зносу, тис. грн	4728	1763	1560	918	487
3. Коефіцієнт зносу, %	12,1	10,2	13,1	13,6	15,8
4.Коефіцієнт придатності, %	87,9	89,8	86,9	86,4	84,2
2022 рік					
1. Первісна вартість основних засобів, тис. грн	60321	28178	18140	9344	4659
2. Сума зносу, тис. грн	11087	4028	3115	2780	1164
3. Коефіцієнт зносу, %	18,4	14,3	17,2	29,8	25,0
4.Коефіцієнт придатності, %	81,6	85,7	82,8	70,2	75,0
2023рік					
1. Первісна вартість основних засобів, тис. грн	61323	28170	18674	9560	4919
2. Сума зносу, тис. грн	12374	4036	3780	2974	1584
3. Коефіцієнт зносу, %	20,2	14,3	20,2	31,1	32,2
4.Коефіцієнт придатності, %	79,8	85,7	79,8	68,9	67,8